

iltihapların meydana gelmesidir. Hatta bu yüzden kör olan insanlar bile vardır.

Tabii son amaç böyle kontak-lenslerin yapılmasıdır. Fakat şu anda daha o hedefe varmış durumda değiliz.

Bugün Almanya'da bu merceklerden en fazla faydalananlar genç kızlardır, sert bir kontak-lens'in fiyatı 320 DM (16000.-TL.) yumuşak bir

merceğin fiyatı ise 625 DM (31.500.-TL.) dir. Bu oldukça pahalı sayılmaktadır.

Son yıllarda kontak-lens'lerin en çok satıldığı yer Güney Amerika'dır ve burada genellikle istenen, en fazla mavimsi boyanmış mercekler olmaktadır.

Hobby'den

Çeviren: Nüvit OSMAY

DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

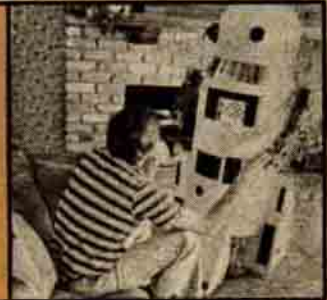
"Kontak-lensler doğru dürüst kullanıldığı ve göze iyice uydurulduğu takdirde taşıyan için mükemmel bir yardımcıdır."

Bunu Hannover Üniversitesi göz kliniğinden Prof. Honegger söylemektedir. Onun kanısına göre sorun bakım araçlarındadır: İyi olmayan birçok araçlar vardır. Bu hususta göz doktorunun sözlerine ve tecrübelerine önem verilmelidir.

Dr. Honegger kendi tecrübelerine dayanarak şu açıklamayı yapmaktadır: **"Kontak-lens taşıyan birçok kimselerin gözlerinde meydana gelen enfeksiyonlar bakım araçları yüzünden olmuştur. Kontak-lenslerin yapımı bugün çok yüksek bir kalite derecesine erişmiş bulunmaktadır. Yumuşak mercekli kontak-lensler sayesinde göz daha iyi bir surette oksijen alabilmektedir ve bu iyi bir adımdır."**

KONUŞAN BİLGİSAYARLAR

Bernd BITZER

Goethe ile Schiller'i daha pek birbirinden ayıramıyorum. Fakat karşımdakinin bu hususta hiç güçlük çektiği yok, 13 düzeyi yanlışsız biliyor.

Bu trajik konuşma onu çok etkilemiş olacak ki bakışları sertleşti, ağız uçları aşağıya çöktü, sesi titredi, yalnız pnömatrik kasları cızırdamaya başladı."

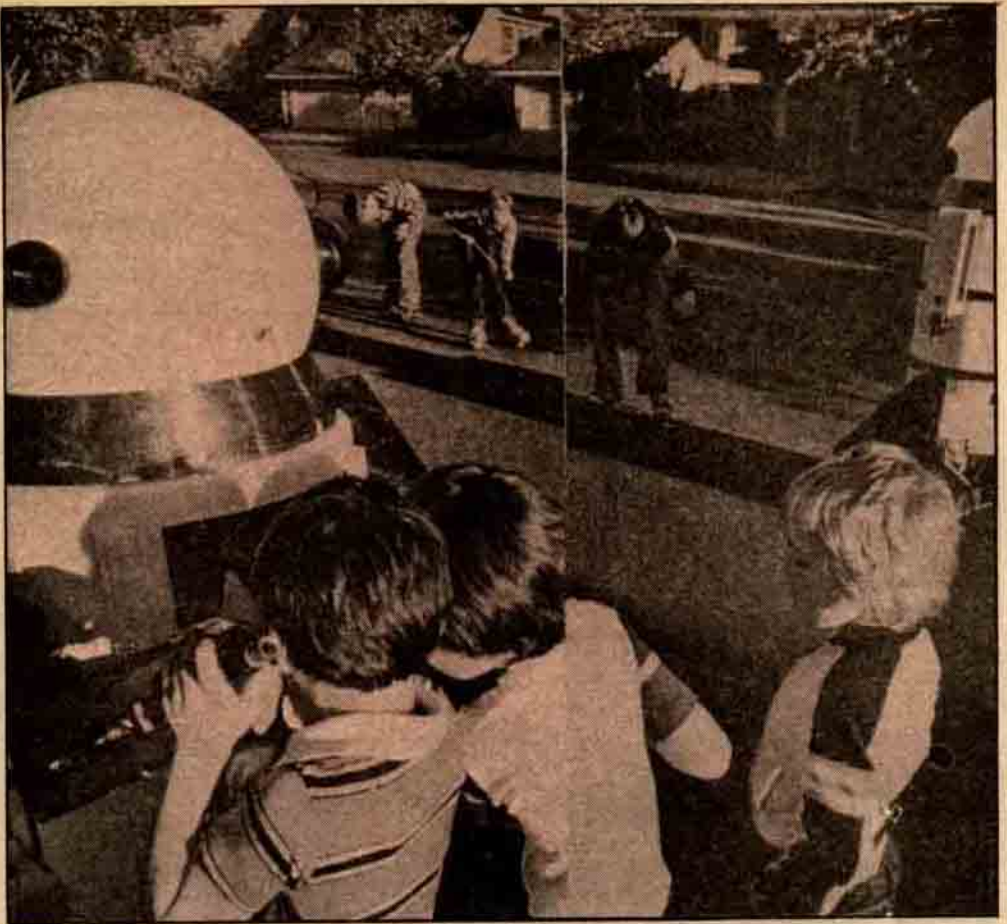
Karşımdaki "edebiyatçı" bir robottur. Bu bir gelecek olayı değil, tamamiyle gerçektir. Hatta onun adı bile vardır. "Mark Twain" şimdi Santa Anna, Kaliforniya'da bulunmaktadır.

Makineler konuşmaktadırlar. Sesleri bilgisayardan gelmektedir. Bu teknik gelişmenin amacı, makineyi insana uydurmak, insan ile makine arasındaki teması kolaylaştırmaktır. Gözler yorulduğu zaman insan işitebilir.

Saat 23.00 arabam kilometreleri yiyercesine koşuyor. Radyonun çaldığı Beethoven'nin beşinci senfonisi birden bire yavaşlar. Dikkat! yollar buz tutmuş! Oparlörden hoş bir kadın sesi duyulur, gaz pedalı otomatik olarak geriye gider. Biraz sonra aynı ses uyarır. "Bu hızla giderseniz ancak 230 km daha gidebilirsiniz" ya da "İlk benzin istasyonunda deponuzu doldurunuz!" Bu da geleceğe ait bir müzik değildir. Bu "bayan" yeni bir otomobil servisi tarafından otomobile konmuştur. "Bazan" bir bilgisayardır, sesi de yapaydır.

Bu kolay bir şey değildir. İlk adım Bilgisayarın insan sesini anlar duruma getirilmesiydi. Zira o yalnız iki kelime anlıyordu: Aç ve kapa.

Basit bir elektrik şalteri de bunu anlar. Fakat

bir bilgisayar buna benzeyen birçok durumların (Bit'lerin) farkındadır.

On harfli bir sözcük bunlardan 100.000 tanesine ihtiyaç gösterir. Fakat her kelime başına düşen bu 100.000 bit bir konuşucu bilgisayarın belleği için epey çok olduğundan konuşma komprime hale getirilir. Sonunda geri kalan 300 bit olur.

Bunun sakıncası bilgisayar'ın sesidir. Melodi, vurgulama ve değişik konuşma hızı kaybolmuştur. Bilim adamları ve teknisyenler bir yöntem bulmak için çok uğraştılar. Birkere depolamada az yer tutan, böylece hacmi küçük olan ve insan sesinin karakteristiğini andıran bir ses.

Bilgisayarın bilmesi gereken bütün sözcükler belirli parçalara ayrılmakta ve bilgisayar bu parçacıklardan kendi kelime hazinesini oluşturmaktadır.

Sonunda konuşma dersi almadan da bu işi çözenin bir yolu bulundu. Tamamiyle sentetik bilgisayar sesinden faydalanmak. Alman Demiryollarının "Karlichen"i ilk elektronik sesin bir örneği idi. Karlohen, Alman dilinin bütün

sözcüklerine sahiptir. Bunun sağlanması yuvarlak on milyon mark'a mal olmuştur. 1200 sestem bilgisayar trenlerin gidiş ve gelişine ait bütün bilgileri birleştirebilir. Yolcuların gideceği istasyonlarla hareket saat ve dakikaları hakkında her saat başında gereken bilgileri verir. Her gün. Gerekirse 32 kez bu bilgileri operatörlerden yolculara bildirir.

Ne yazık ki "Karlichen" ölmüştür. Onun yerine SAMT (Sprachausgabe in Multiplextechnik) geçmiştir. Karlichen'i yaratanlara onun söylediği "r" harfi fazla Çinceye kaçırıyordu SAMT daha insana yakın konuşmaktadır. Mamafî onu yalnız Frankfurt'lular işitebiliyorlar. SAMT Mart ayından beri yalnız Frankfurt demiryolü şebekesinde konuşmaktadır. Karlichen artık susmuştur.

Fakat SAMT'in torunları oldukça çoğalmıştır. Mayıs'ta Hannover Fuarında sergilenen birçok konuşan bilgisayarla onun prensibi hakimdi. Texas Instruments fabrikaları bir dev bilgisayarda ortaya çıkmışlardı, bu aynı zamanda yalnız İngilizceyi değil, Fransızca ve İspanyolca'yı Almanca'ya çevirmekte ve bu dilleri aynı zamanda konuşmak-

tadır. Bu dev bilgisayar her dilden 1000 sözcük ve günlük hayatta gereken bir miktar tümce bilmektedir. Her anda konuşabileceği 400 sözcüktür, bunlar ceket cebine sığmaktadır. Bu bilgisayar değiştirebilen bir dil kaseti ile 800-900 mark tutmaktadır.

Sharp Fabrikalarının yaptığı bir cep saatin fiyatı 150 Marktır, bu bir düğmesine basılması ile saat ve uyandırma zaman veya istenilen bir çok daha başka şeyler söylemektedir.

"Günaydın! Şimdi saat 4.35 tir. Sız uyandı-
rılacaksınız! Bir süre sonra ise sert bir lisanla,
"uyanma zamanını 5 dakika geçirdiniz, artık
gerçekten kalkma zamanıdır!" der. Bir Amerikan
firmasının Buzdolabı da kapısı çok fazla açıldığı
zaman daha kaba konuşur. "Seni obur seni, hâlâ
doymadın mı?"

Hobby'den

Çeviren: Nüvit OSMAY

DÜŞÜNMEYİ BİLİYOR MUSUNUZ?

Erdogan SAKMAN

Yeni doğan çocuğun meme emmeyi öğrenmesi gerekmez. Güneşe bakarken kör olan bulunmadığına göre, güçlü bir kaynak karşısında gözlerin kapatılacağı kimseye öğretilmemiştir. Bu işleri yaparken düşünmek gerekmez. Kendiliğinden işleyen bir düzen vücutta vardır. Bunların dışında ya hangi durum karşısında ne yapacağını önceden öğreniriz ya da bildiklerimizi kullanarak, yapılması gerekene karar veririz yani düşünerek çıkarırız. Bildiklerinizi kullanmak, bilinenlerden yeni bilgi üretmek veya bilgi eksikliğini gidermektir. Başka bir deyişle, düşünmek, eksik bilgi üretmek veya üretmektir.

Düşünmeyi bilmek, eksik bilgi üretim ve üretim yordam yol, ilke yöntemlerini kullanabilmektir. Düşüncelerini mantık zinciri ya da mantık sırası biçiminde düzenlemeyi bilenler, yaşam süresince karşılaştıkları şaşırtıcı veya karmaşık durumlar arasından yollarını oldukça kolay bulabilirler.

Tuna, Turan'dan daha kısa ve Tuğrul, Turan'dan daha uzun ise, Tuna, Tuğrul'dan daha uzun mudur yoksa daha kısa mı? Bu gibi bilmece türü soruları kimileri kolay, kimileri güç bulur. Kimileri de bu iki uç arasındadır. Bu tür sorular karşısında kâlanların durumu, düşünme yeteneklerini ne dereceye kadar kullanabildiklerini saptamaya yarar. "Tuna, Tuğrul'dan daha kısadır," cevabını verenler, ruhbilimcilerin SIRALI DÜŞÜNMEK veya SİRALAMAK dedikleri yeteneği kullananlardır. Düşünme yeteneklerimizden hangilerini ne dereceye kadar kullandığınızı Karl

ALBRECHT'ten alınan aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar gösterecektir. Amaç, kişileri düşünme yeteneklerine göre sınıflandırmak değil, güçlü ve zayıf yönlerini hatırlatarak daha iyi bir yaşam için kendilerini hangi yön veya yönlerde geliştireceklerini göstermektir.

Hem okul sıralarında hem günlük yaşamda karşılaşılan soru ve sorunları çözmek için çok yararlı kimi genel davranışları öğrenmek gereklidir. Bu genel davranışlar veya davranış kuralları STRATEJİLER'dir. Bunlar her durumda geçerli genel kurallardır. Atatürk'ün; "Hattı müdafaa yoktur sathı müdafaa vardır. Bu sathı, bütün vatandır," sözü, ayrı yerlerde yurt savunması yapanların • yöresel hareketlerinin birbirleriyle uyumlu olması gerektiğini gösteren ve yöneticilere buna göre davranmalarını hatırlatan, genel bir savunma stratejisidir. Nasreddin Hoca'nın gölü mayalaması, yarar sağlama olasılığı çok az bir durum karşısında bir çanakcık bile olsa küçük bir özveride bulunulmalıdır, stratejisi önemli bir genel kuraldır.

Yaşamın her aşamasında karşılaşılan soru ve sorunları çözmek için kullanılan genel kural yani stratejiler: (1) her soruyu sanki bir oyunmuş gibi rahatça ve bir araştırmacı davranışıyla ele almak, (2) çizgiler, şekiller ve modeller çizerek bilinenleri hatırlamak ve düşünceleri toparlamak, (3) düşünceleri sözcüklere dökmek ve verileri eşanlamlılarını bularak yorumlamak ve (4) düşünce süreci yapısını güçlendirecek adlar, simgeler ve sözel ilişkiler kullanmaktır.